

Betreft: Regionale Zienswijze Noordoost-Brabant op de Ontwerp-Nota Ruimte

Datum: 27 november 2025

1. Introductie

De Ontwerp-Nota Ruimte is door uw ministerie ter inzage gelegd op 6 oktober 2025. In deze notitie leest u de zienswijze van de samenwerkende partijen in de regio Noordoost-Brabant: RNOB, Stedelijke Regio 's-Hertogenbosch en de Energieregio/ RES Noordoost-Brabant, waarbij ook het perspectief van NOVEX De Peel is meegenomen.

Het stemt ons positief dat het Rijk met deze nota laat zien hoe u denkt over de inrichting van Nederland. Het door u gehanteerde motto "Elke regio telt" past goed bij onze ambitie. Noordoost-Brabant wil kansen benutten die bijdragen aan onze brede welvaart. Onze zienswijze is aanvullend op de reactie van de provincie Noord-Brabant.

We lichten graag eerst, in paragraaf 2, vier punten toe die we als regio belangrijk vinden met daarbij onze verzoeken aan u, zodat de strategische positie van Noordoost-Brabant in de definitieve Nota Ruimte optimaal wordt benut voor de nationale brede welvaart, nu én in de toekomst. Deze punten zijn: onze verscheidenheid/ diversiteit, onze economische kracht, het belang van een integrale gebiedsgerichte benadering en het belang van samenwerking om doelen te realiseren.

In deze zienswijze richten wij ons op de urgente ruimtelijke opgaven die specifiek voor onze regio spelen. In paragraaf 3 doen wij daarom voorstellen voor het aanscherpen van de (Ontwerp) Nota Ruimte en geven we aandachtspunten mee die van pas kunnen komen bij het opstellen van de uitvoeringsagenda. Hierbij volgen wij de opbouw van de Ontwerp-Nota en gaan achtereenvolgens in op de thema's: Wonen, Werken en Bereikbaarheid, Economie en Energie, Water en Bodem en Landbouw en Natuur.

In paragraaf 4 sluiten we onze zienswijze af. Hierin bieden wij het Rijk onze hulp aan. Als regio zijn we graag actief partner bij het omzetten van

de (Ontwerp-)Nota naar een – mogelijk meer gebiedsgerichte - uitvoeringsagenda en werken we graag samen met u en mede overheden bij het realiseren van integrale gebiedsontwikkeling.

2. Onze regio en de Ontwerp-Nota Ruimte

Noordoost-Brabant functioneert als een krachtige en diverse regio, strategisch gepositioneerd in Nederland. Wij zien de Ontwerp-Nota Ruimte als een waardevolle basis voor hoe we de ruimte in ons land en onze regio het beste kunnen benutten. Als regio vinden we hierbij vier punten belangrijk. Deze lichten we hieronder toe.

2.1 Onze verscheidenheid/diversiteit en de VISTA-strategie.

Noordoost-Brabant ontleent haar kracht aan haar mozaïek van grote en middelgrote steden en dorpen. Onze regio is polycentrisch. Deze verscheidenheid maakt dat onze regio ook actief is in verschillende Daily Urban Systems.

Onze regio heeft tot 2040 een opgave op het gebied van duurzame verstedelijking. Tot 2030, maar ook verder, is er ruimte nodig voor waterberging en duurzame energieopwekking. Onze inzet is gericht op (hoog)stedelijkheid in woon- en werkmilieus in de spoorzones van 's-Hertogenbosch en Oss én het realiseren van stedelijke interactiezones tussen centrum, economische kerngebieden en HOV-knooppunten in de middelgrote kernen (Vught, Veghel, Boxtel, Boxmeer, Cuijk, Uden en Waalwijk). Onze woningbouwopgave vraagt om een duurzaam mobiliteitssysteem gebaseerd op Bus Rapid Transit (BRT), OV-knooppunten en hubs, een brede mobiliteitstransitie, een robuust netwerk voor duurzame energie en een compleet stelsel van groene en blauwe verbindingen.

We zien kansen om een rol te vervullen in het opvangen van de groei van de Brainport/ MRE. Het versterken van onze bereikbaarheid is daarbij een randvoorwaarde om onze brede welvaart te kunnen behouden.

Het gebruik van de VISTA-strategie is nieuw en interessant. Hiermee zou ook de kracht van onze diversiteit zichtbaar moeten worden. In onze regio leidt de VISTA-strategie echter tot discussie: waarom valt een deel van regio onder stimuleren en een ander deel onder accommoderen? De inzichten verschillen en een heldere uiteenzetting of onderbouwing in de Ontwerp-Nota Ruimte ontbreekt. Het ligt in de rede om de Brabantse stedenrij onder Stimuleren te laten vallen, vanwege de sterke economische positie van onze grote steden. Tegelijkertijd geldt dat de gemeenten in het zuiden van onze regio overloop ervaren vanuit de Brainport/ MRE, waarvoor de indeling Accommoderen mogelijk passender is.

We verzoeken het Rijk om de VISTA-strategie verder te onderbouwen, in te vullen en helderheid te verschaffen over wat de kwalificaties betekenen, hoe ze elkaar beïnvloeden en wat de relatie is met de NOVEX-afspraken. Hierbij willen wij benadrukken dat - ondanks de eerder genoemde verscheidenheid aan krachtenvelden - er ook een grote mate van afhankelijkheid (polycentrisch model) is tussen de grote steden, middelgrote steden en dorpen in onze regio. Dit vraagt om een daarop nauwkeurig afgestemd en evenwichtig stimuleringsbeleid op het gebied van wonen, werken, mobiliteit en groen/ blauw.

Ons aanbod: De Vista Strategie is interessant én behoeft verdere uitwerking. Wij denken graag mee met het Rijk over hoe deze strategie optimaal waarde kan toevoegen aan onze polycentrische regio.

2.2 Onze economische kracht. Erken en benut deze.

Noordoost-Brabant is de zesde economische regio van Nederland, gemeten naar de bijdrage aan het Bruto Regionaal Product. Onze economie onderscheidt zich op krachtige strategische clusters: biotechnologie en pharma, agri en food technologie, circulaire en hightech bouw, slimme machinebouw & robotica, slimme logistiek en slimme software en systemen. Onze gunstige ligging aan de A2-as (met Brainport Eindhoven en de Metropoolregio Amsterdam/Utrecht als burens), de A50/A59-as (met de Groene Metropoolregio Arnhem/Nijmegen) en de A73 (verbinding met Venlo en Duitsland) draagt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

We zien de huidige economische kracht van onze regio en haar potentie niet voldoende terug in de Ontwerp-Nota Ruimte. Door onze relaties met andere groeiregio's expliciet te erkennen in de definitieve Nota Ruimte, versterken we niet alleen onze eigen positie, maar ook die van Nederland als geheel. Daarom onze oproep: erken onze krachtige economische regio en focus de Rijksinvesteringen op strategische economische clusters zoals hierboven genoemd. Deze zijn van nationaal belang en dragen vanwege de complementariteit bij aan de groei van de Brainport/ MRE. Om onze economische kracht waar te maken zijn investeringen in randvoorwaardelijke zaken zoals de benodigde bereikbaarheid en ontsluiting van onze regio nodig (A2, A50/A59, A73, N65, A67 en via het spoor en OV). Als voorbeeld: Vanuit Smartwayz hebben we gezamenlijk, met het Rijk, gewerkt aan een multimodale agenda voor Zuid-Nederland (MMA). Hierin maken we mobiliteit en bereikbaarheid in Zuid Nederland toekomstbestendig, inclusief de verbindingen naar andere landsdelen. In dat licht vinden we ook de A50 tussen Eindhoven en Nijmegen een belangrijke verbindingsopgave. Deze is onvoldoende zichtbaar in de Ontwerp-Nota Ruimte.

Ons aanbod: Laten we, als Rijk en regio, samen benoemen waar nieuwe 'economische dragers' zitten die Nederland en regio's nog robuuster maken en laten we samen kijken wat dit vraagt aan (ruimtelijke) randvoorwaarden.

2.3 Integrale gebiedsgerichte benadering vraagt keuzes.

We zien een Ontwerp-Nota Ruimte die de noodzakelijke thema's benoemt en multisecorair is opgebouwd. We zien, op belangrijke onderdelen zoals economie, stikstof en landbouw, energie en watersystemen, echter nog niet de integrale keuzes die nodig zijn om gerust de toekomst in te gaan.

Zo staat in onze regio 't Goeie Leven' onder druk door de stikstofcrisis. We ervaren een sterke spanning tussen wél kunnen maar niet mogen uitbreiden. Deze uitdagingen spelen in heel Nederland, maar raken Noordoost-Brabant in het bijzonder. We begrijpen de complexiteit, maar roepen het Rijk op nu keuzes te maken.

Ook pleiten we ervoor om de energievoorziening expliciet te erkennen als (mede)ordenend principe voor toekomstige woningbouw en bedrijvigheid. We zien dat ruimtelijke ontwikkelingen nadrukkelijk gekoppeld moeten gaan worden aan de beschikbare energievoorziening en energie-infrastructuur en andersom. We denken dat de inzet op de decentrale ontwikkeling van het energiesysteem een uitgangspunt in de Nota Ruimte moet zijn. Energievoorziening is daarmee niet een issue van alleen de regio. Gezamenlijk zullen we moeten verkennen hoe we de impasse doorbreken.

Daarnaast raakt klimaatverandering onze regio, met onze grote rivieren en vele beken. Wij zien (landelijke en regionale) watersystemen die nog niet zijn ingericht op de uitdagingen die het klimaat aan ons gaat stellen. Ook dit vraagt (ruimtelijke) keuzes.

Tot slot constateren we dat in de Ontwerp-Nota Ruimte een integrale ruimtelijke aanpak voor het landelijk gebied ontbreekt. Het Rijk zou hiervoor kunnen aansluiten op het Bouwstenendocument Emissiereductie landbouw van IPO, VNG, Unie van Waterschappen, LTO en NAJK. Graag zouden we de contouren daarvan terugzien in de definitieve Nota Ruimte.

Onze oproep: Kijkend naar de opgaven stikstof, energie, klimaatverandering en de transitie van het landelijk gebied, vragen we het Rijk keuzes te maken en deze te borgen in de Visiekaart 2050. Zo ontstaat er een handelingsperspectief waarmee we samen, integraal in én met het gebied aan de slag kunnen.

2.4 Gezamenlijk, als één overheid, de Nota Ruimte uitvoeren.

Als regio vinden we het belangrijk om samen te werken met het Rijk, provincie, gemeenten en Waterschappen als één overheid. Dit doen we nu al via NOVEX Stedelijk Brabant (inclusief de Stedelijke Regio 's Hertogenbosch) en NOVEX De Peel. Ook werken we samen via de Regio Deals. We ervaren de kracht van deze samenwerkingen en geven onze volle inzet om deze goed te continueren.

Onze regio vervult ook een onmisbare rol in het bovenregionale netwerk en is van grote betekenis voor de Brabantse Stedenrij, de Brainport/ MRE, de Zuidelijke Randstad, de GMR en de MRA/Utrecht. Het motto 'Elke regio telt' in de Ontwerp-Nota

Ruimte vraagt ook van ons als regio een meer naar buiten gerichte blik waarbij we intensiever gaan samenwerken met de aangrenzende regio's, zodat we elkaar kunnen aanvullen en versterken.

De Ontwerp-Nota Ruimte bevat nog geen uitvoeringsagenda met middelen. We zien een uitvoeringsagenda voor ons die meer gebiedsgericht is, voorzien is van een financiële paragraaf en gebaseerd is op de "één overheidsgedachte" (Rijk-Provincie-Regio/gemeenten-Waterschappen).

Ons aanbod: Graag gaan wij met het Rijk, de andere overheden en de omliggende regio's de samenwerking aan om te komen tot een gebiedsgerichte uitvoeringsagenda van de Nota Ruimte die, voorzien van middelen, uitgaat van het principe van één overheid.

3. Voorstellen per thema

In deze zienswijze richten wij ons op de urgente ruimtelijke opgaven die specifiek voor Noordoost-Brabant spelen. Hieronder doen wij voorstellen voor het aanscherpen van de Ontwerp-Nota Ruimte en geven we aandachtspunten mee die van pas kunnen komen bij het opstellen van de uitvoeringsagenda. Hierbij hanteren we de opbouw van de Ontwerp-Nota. Deze voorstellen overlappen soms punten die we hebben genoemd in paragraaf 2. Toch herhalen we deze om bij ieder onderwerp zo volledig mogelijk te zijn.

3.1 Wonen, Werken en Bereikbaarheid

Noordoost-Brabant beschikt over een ecosysteem dat bestaat uit centrumstad 's-Hertogenbosch, de middelgrote stad Oss en de overige middelgrote steden en kernen die alle een rol spelen in de regionale woningbouw, hun economische pijlers en de infrastructuur die zorgt draagt voor de ontsluiting en bereikbaarheid van onze regio. Dit regionale ecosysteem is van betekenis voor zowel de regio zelf als voor de omliggende regio's (inclusief de mainports).

Voor onze regio is het versterken van de multimodale bereikbaarheid een randvoorwaarde om onze positie te behouden, uit te bouwen en de verstedelijking te kunnen accommoderen. In de Ontwerp-Nota Ruimte herkennen wij deze ambitie, maar constateren we dat de uitwerking nog moet volgen. Zo ontbreekt een duidelijke

en gebiedsgerichte invulling van de ‘verbeterde inpassing van stedelijke snelwegen’, terwijl dit bepalend is voor zowel de leefbaarheid als doorstroming in onze regio. Daarnaast missen wij de expliciete benoeming van Bus Rapid Transit (BRT) als hoogwaardige OV-modaliteit. Juist BRT biedt kansen om OV-knooppunten te realiseren.

Voor de verstedelijking is de netcongestie een forse beperking, naast de belemmeringen door de stikstof uitstoot. Wij steunen het streven van de rijksoverheid om gezamenlijk te werken aan de energie-infrastructuur en de aanpak van netcongestie. Tegelijkertijd benadrukken wij dat er duidelijkheid nodig is over hoe die samenwerking vorm krijgt en op welk regionaal niveau dit het meest effectief kan plaatsvinden. De gevolgen van netcongestie raken direct aan afspraken over woningbouw in de Woondeals, zowel nu als in de toekomst, en dat baart ons zorgen.

Kijkend naar defensie en haar impact op de ruimte in onze regio: we verwijzen hiervoor naar de zienswijzen die door de provincie Noord-Brabant en de gemeente(n) uit onze regio zijn ingediend op het Ontwerp Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD).

Voorstellen voor het aanscherpen van de Ontwerp-Nota Ruimte en/ of aandachtspunten voor de Uitvoeringsagenda:

- Maak, met een heldere onderbouwing, duidelijk hoe de VISTA-keuze is gemaakt. Houd hierbij voor de regio Noordoost-Brabant rekening met de diversiteit voor de regio (polycentrisch). We zijn zeer geïnteresseerd in de consequenties van deze indeling en denken graag mee over een werkbare invulling; op zo’n manier dat “elke regio telt”.
- Sluit het hoofd- en onderliggend wegennet beter op elkaar aan.
- Versterk OV-investeringen, zowel voor doorvoer als voor de bereikbaarheid en het ontsluiten van onze regio. Wij denken dat niet alleen aan de stations ‘s-Hertogenbosch en Oss, maar ook aan de stationshub Boxtel (bereikbaarheid van Regio Hart van Brabant), de Maaslijn (Roermond-Nijmegen), de Maaslijnextpress (Nijmegen-Venlo-Maastricht), de Bus Rapid Transit tussen Eindhoven–Nijmegen en de

verbinding tussen de Brabantse Stedenrij en de Groene Metropoolregio Arnhem/ Nijmegen (de verbreding van de spoorbrug bij Ravenstein).

- Heb aandacht voor de veiligheid op en rond het spoor, kijkend naar het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor en de ambitie om te verstedelijken nabij spoorzones.
- Koppel de energie-infrastructuur aan woningbouw, bedrijventerreinen, landbouw en mobiliteit;
- Gebruik water en bodem als basis voor duurzame verstedelijking, zoals ook in NOVEX Stedelijk Brabant wordt gedaan.

3.2 Economie en Energie

Noordoost-Brabant is de zesde economie van Nederland en huisvest krachtige strategische clusters biotechnologie en pharma, agri en food technologie, circulaire en hightech bouw, slimme machinebouw & robotica, slimme logistiek en slimme software en systemen. Deze sectoren leveren een waardevolle bijdrage aan nationale transitities en regionale veerkracht. Het Rijk onderkent ook het belang van onze regio op het gebied van ondermeer biotechnologie. Op de kaart van de Ontwerp-Nota Ruimte ontbreken deze strategische clusters die deels ook onderdeel zijn van de Nationale Technologie Strategie en kennishotspots zoals de Bouwcampus Spark, het Innovatiekwartier Data&Tech en de ‘Jamfabriek’ (foodcommunity) in de Spoorzone van ‘s-Hertogenbosch, de Eiwitcampus in Land van Cuijk, de Verspillingsfabriek in Meierijstad, de Agro Proeftuin Noordoost Brabant en de drie fieldlabs in de regio: AgroforestryBlueprint (Zeeland), de Kleine Aarde (Boxtel) en Boerderij van de Toekomst (VredePeel).

Netcongestie is er, het blijft, en het gaat niet meer weg. Dit vraagt om een ander type oplossing, zoals het ontwerpen van een energiebalans op decentraal schaalniveau. We gaan toe naar andere, onorthodoxe (mitigerende) maatregelen waardoor we anders naar het energiesysteem kijken. Aangezien de infrastructuur ontbreekt (tot 2038), moeten vraag en aanbod op een andere manier bij elkaar worden gebracht. De oplossingen liggen, naast financiële middelen om het juiste bedrijf of voorziening op de juiste plek te krijgen, in preventieve maatregelen en integrale planvorming. Het Rijk zal zich ook moeten richten

op het stimuleren van circulaire economie en het bevorderen van een 'mindshift' zodat duurzame keuzes meer vanzelfsprekend zijn.

Voorstellen voor het aanscherpen van de Ontwerp-Nota Ruimte en/ of aandachtspunten voor de Uitvoeringsagenda:

- Positioneer onze huidige en potentiële economische kracht en onze strategische economische clusters, die ook van nationaal belang zijn, explicieter in de Ontwerp-Nota Ruimte. Investeer in deze clusters door economisch structuurbeleid en passende ruimtelijke randvoorwaarden. Hierbij horen ook de investeringen in de infrastructuur (A2, A50/ A59, A73, N65, A67 en via het spoor en OV) voor verdere doorontwikkeling van deze clusters, innovatie en duurzame welvaart.
- Het verdichten en toekomstbestendig inrichten van werklocaties gaat niet vanzelf. Rijk, provincies en regio(gemeenten) moeten daarbij samen optrekken op het gebied van inzet, middelen en regelgeving.
- Stimuleer de decentrale ontwikkeling van het energiesysteem en regionale, duurzame experimenten (opwek, opslag, groen gas (kansen voor de landbouw) en integratie met natuur).
- Investeer in de versterking van lokale energienetwerken en de ontwikkeling van bedrijventerreinen met een eigen energievoorziening ('energiehubs') en multimodale bereikbaarheid.
- Geef als Rijk de provincies, regio's en gemeenten duidelijke ruimtelijke kaders mee om te komen tot de gewenste energietransitie en mogelijkheden voor zon- en windenergieopwekking, opslag en verdeling op land. Richtinggevend als het kan, directief als het moet.
- Ondersteun de Energieregio's blijvend bij het vormgeven van een toekomstbestendig energiesysteem en help onze bovenregionale afhankelijkheid op gebied van energievoorziening terugdringen, door bijvoorbeeld het realiseren van een regionale aftakking van de waterstofbackbone of hoogspanning die door onze regio loopt, afhankelijk van de nieuwe energiebalans.

3.3 Water en Bodem

De Ontwerp-Nota Ruimte biedt, kijkend naar water en bodem, een sterke analytische basis voor de ruimtelijke inrichting van Nederland. Tegelijkertijd zien we kansen om de nota op dit onderwerp verder aan te scherpen.

Wij zien het watersysteem, ook dat van onze Oost Brabants delta, als de basis waarop de ruimtelijke puzzel moet worden gelegd. Wij vinden dat dit steviger moet worden verankerd in de definitieve Nota Ruimte. Ook kan de erkenning van extremer wordende weersomstandigheden en mogelijke zeespiegelstijging nadrukkelijker worden uitgewerkt. Daarbij vinden we het van groot belang dat de samenhang tussen het hoofdwatersysteem en het regionale watersysteem sterker wordt benadrukt. Deze samenhang is nodig voor de waterbalans, de beschikbaarheid van zoetwater en de waterveiligheid in de regio, zoals ook het Deltaprogramma 2026 onderstreept. Het opnemen van de Hoogwateraanpak Brabant Oost (HoWaBo) in de nota zou hier een waardevolle aanvulling op zijn.

Aspecten als waterkwaliteit, het opvangen van piekbuien en het tegengaan van droogte door klimaatverandering hebben directe ruimtelijke consequenties. Door de impact hiervan op steden, infrastructuur, landbouw en natuur beter mee te nemen in de definitieve Nota en uitvoeringsagenda, ontstaat een robuuster en toekomstbestendiger ruimtelijk beleid. Denk aan:

- Het reserveren van ruimte voor piekwaterberging en afvoer in het hoofd- en regionale watersysteem;
- Forse investeringen in de (her)inrichting (klimaatadaptief) van het ruimtelijk domein waar nu niet in is voorzien;
- Het beschermen van belangrijke infrastructuur (zoals de A2), primaire functies en voorzieningen (elektriciteitsvoorzieningen, ziekenhuizen, scholen) tegen wateroverlast.

Tot slot vraagt het bovenstrooms vasthouden van water om een duidelijke regierol van het Rijk, in nauwe samenwerking met gemeenten en regio's. Door deze regie expliciet te benoemen en te organiseren, kan de gezamenlijke aanpak van wateropgaven worden versterkt en ontstaat er meer zekerheid voor bewoners, (agrarische) bedrijven en natuur.

Voorstellen voor het aanscherpen van de Ontwerp-Nota Ruimte en/ of aandachtspunten voor de Uitvoeringsagenda:

- Veranker het watersysteem expliciet als de ruimtelijke onderlegger voor de inrichting van de ruimte.
- Benoem expliciet de samenhang tussen het hoofd- en regionaal watersysteem en neem ruimte voor (piek)waterberging en afvoer op, inclusief een verwijzing naar Hoogwateraanpak Brabant Oost (HoWaBo).
- Houd rekening met forse investeringen in de (her)inrichting (klimaatadaptief) van het ruimtelijk domein, waarin nu (nog) niet is voorzien.
- Erken Noordoost-Brabant als “nieuwe delta-opgave”: hoger en lager gelegen delen hebben potentie voor woningbouw, werklocaties en werkgelegenheid, maar kennen uitdagingen op het gebied van waterveiligheid, droogte en waterkwaliteit.
- Kijk voor het benodigde watersysteemherstel niet alleen naar de natuurgebieden maar ook naar het gebied daarbuiten. Dit is ook nodig voor het realiseren van een vitaal landelijk gebied.
- Bescherm essentiële infrastructuur zoals de A2 en primaire functies en voorzieningen (elektriciteitsvoorzieningen, ziekenhuizen, scholen) tegen wateroverlast.
- Continueer en versterk, zeker ook op het onderwerp water en bodem, de kennisuitwisseling en samenwerking tussen Rijk, waterschappen, provincie, regio en gemeenten.

3.4 Landbouw en Natuur

Binnen het integrale thema ‘landbouw en natuur’ worden de opgaven, ambities en zowel de bestaande als toekomstige condities geschetst. We zien echter dat duidelijke keuzes en spelregels om op gebiedsniveau tot besluiten te komen, ook op het gebied van gezondheid en milieu (denk aan spuitzones, geur), ontbreken. Dit vertraagt de transitie in het landelijk gebied in het algemeen, de landbouwtransitie in het bijzonder (en het terugdringen van de stikstofuitstoot) en het herstel van de Natura 2000-gebieden. Ook de opgaven rond ‘wonen, werken en bereikbaarheid’, evenals de energietransitie, komen steeds meer in de knel door de stikstofproblematiek en het uitblijven van keuzes.

Ook mist stevige visie over hoe te komen tot een duurzamere, extensievere en circulaire landbouw met een lagere CO2 footprint en lagere emissies. De ruimteclaim van dié landbouw en de landbouw die voedselproductie en voedselzekerheid garandeert, is niet zichtbaar op de kaart. Het aangekondigde afwegingskader vraagt verdere uitwerking.

Landbouw is van groot economisch en sociaal belang voor onze regio. Het vormt een bron van werk, inkomen en regionale identiteit. Een stevige (ruimtelijke) visie op hoe om te gaan met landbouw en natuur helpt ons als regio om keuzes te maken.

Voorstellen voor het aanscherpen van de Ontwerp-Nota Ruimte en/ of aandachtspunten voor de Uitvoeringsagenda:

- Maak (ruimtelijke) keuzes over landbouw.
- Verstevig gezondheid en milieu als een leidend principe.
- Veranker ecologische verbindingen, natuurnetwerken en natuurherstel in ruimtelijke keuzes.
- Betrek de regio actief bij het opstellen van het afwegingskader voor het onttrekken van landbouwgrond en andere rijksinstrumenten om een duurzaam vitaal landelijk gebied te realiseren.
- Kondig in de Nota Ruimte een effectievere en efficiëntere inzet van instrumentarium aan in het landelijk gebied om de benodigde transitie versneld en integraal aan te pakken en actieve stilstand in gebiedsprocessen te doorbreken. Maak gebruik van de kennis die daarmee is opgedaan in ons Regio Deal project Puzzelen met Ruimte.
- Maak keuzes en spelregels die ons op gebiedsniveau helpen. Maak integrale gebiedsontwikkeling leidend waarbij:
 - Een nieuw samenspel (één overheid) ontstaat van Rijk, provincie, regio, waterschap en terreinbeherende organisaties in die gebiedsontwikkelingen;
 - Een samenspel met een ruimtelijk kader met structurerende keuzes t.b.v. de grote ruimtevragers;
 - Bestaand instrumentarium en middelen beter wordt ingezet en waarbij het Rijk actief ondersteunt in het gebruik van dat instrumentarium (op kennis, menskracht en middelen).

- Combineer transitie van landbouw, natuur, water, bodem en energie in stedelijk en landelijk gebied, gebruikmakend van de leeropbrengsten van sleutelprojecten binnen NOVEX De Peel. En zoek aansluiting bij bestaande gebiedsprocessen zoals de Brabantse groenblauwe gebiedsgerichte aanpak (GGA).
- Ontwikkel instrumenten om de natuurinclusieve landbouw te stimuleren.
- Biedt experimenteerterruimte voor integrale aanpakken “van onderop” (bijvoorbeeld in het kader van Regio Deals), zodat lokale kennis, bestaande samenwerkingsverbanden en regionale innovaties optimaal benut worden. Faciliteer als Rijk een ‘doorbraaktafel’ om experimenten mogelijk te maken en actieve stilstand te doorbreken.
- Blijf samenwerking en kennisdeling via NOVEX De Peel en de GGA's ondersteunen, zowel financieel als met kennis, kunde en experimenteerterruimte.

4. Tot slot

Wij, de samenwerkende partners in de regio Noordooost-Brabant, waarderen de inspanningen van het Rijk om de ruimtelijke inrichting van Nederland weer op de kaart te zetten. We zien de Ontwerp-Nota Ruimte als een volgende stap in een dialoog met het Rijk, de provincie, waterschappen, gemeenten en aangrenzende regio's om te komen tot een duurzame inrichting van ons land. Passend bij het motto “elke regio telt”, hebben wij in deze zienswijze daarom voorstellen gedaan voor de aanscherping van de Ontwerp-Nota Ruimte, aandachtspunten meegegeven voor de Uitvoeringsagenda en onze hulp op diverse onderwerpen aangeboden. We hopen dat deze zienswijze het Rijk helpt om te komen tot een robuuste definitieve Nota Ruimte, inclusief Uitvoeringsagenda. We zien uit naar een verdere samenwerking.

Op 't Goeie Leven! Nu en in de toekomst,

Jack Mikkers

Voorzitter RNOB

Franko van Lankvelt

Voorzitter portefeuillehoudersoverleg Ruimte, Mobiliteit en Wonen RNOB
Bestuurlijk vertegenwoordiger vanuit Noordooost-Brabant in NOVEX De Peel

Kees van Geffen

Voorzitter Energieregio Noordooost-Brabant

Sidney van den Bergh

Vice voorzitter Stedelijke Regio 's-Hertogenbosch (SRSH)

Adres:

Postbus 315
5201 AH 's-Hertogenbosch
Onderwijsboulevard 225
5223 DE 's-Hertogenbosch
info@rnob.nl